FIB

FOLKET I BILD

12 sidor mode!

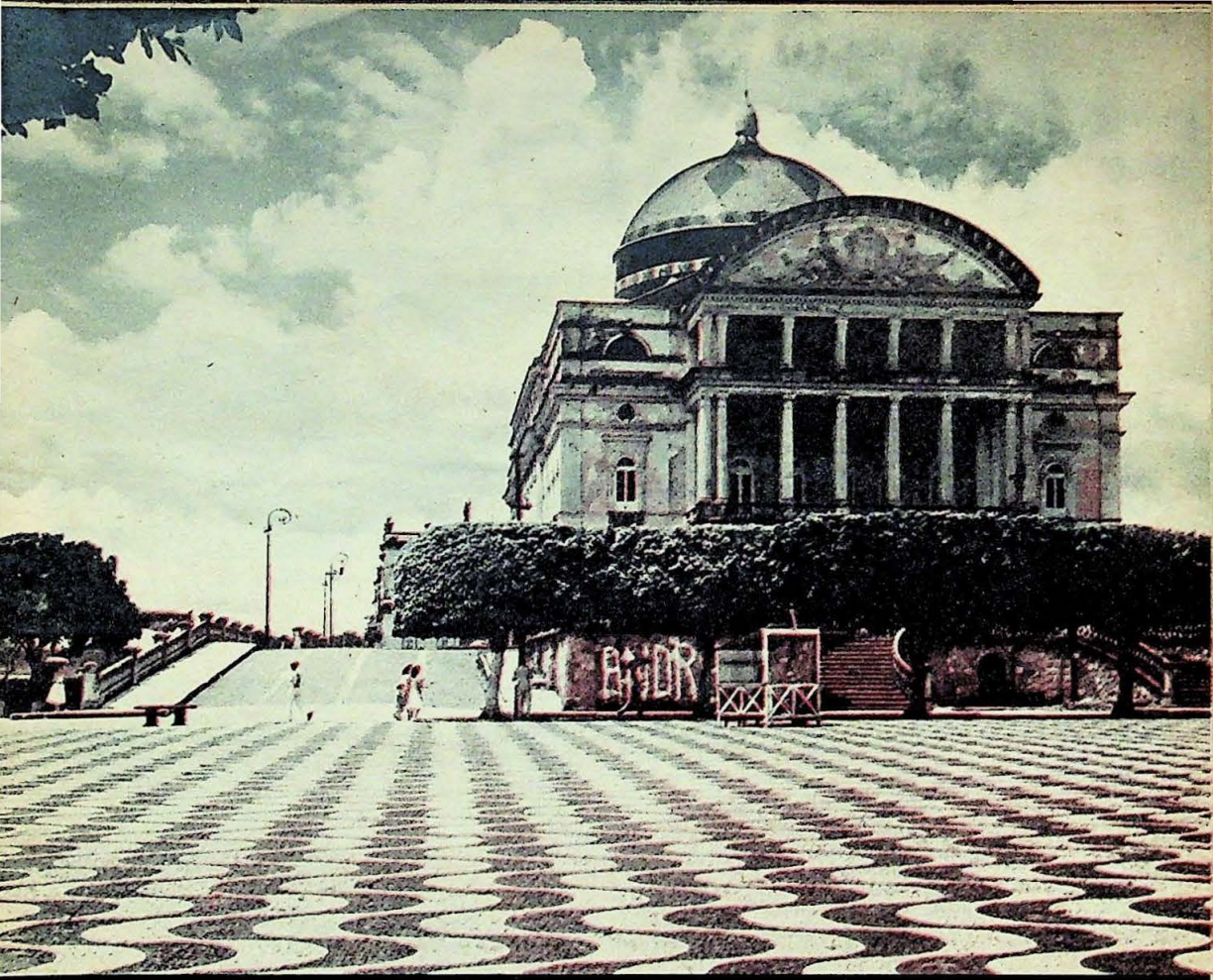
Rock av röd velour med vitt taftfoder. Från Zober ca 230 kr

Samlarbilder till

FOTBOLL-VM

Svenska stjärnspelare i färg — de fyra första denna vecka!

Nr 14 1958 28/3—3/4 60 öre

DEN MAGNIFIKA Operan i Manaus, som byggdes under gummirushen och besöktes av många av världens förnämsta artister.

Operan i Amazonas

En märklig operabyggnad som kostade 2 miljoner pund skeppades i småbitar från England över Atlanten och 2000 km uppför Amazonfloden

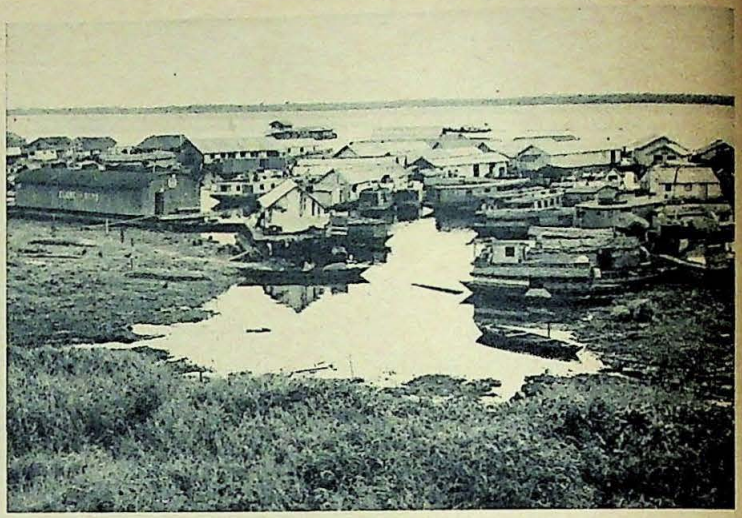
Om jättenäckrosen som blir 4 meter i diameter och kan bära ett barn

Blodtörstiga piranhas och jordens största sötvattenfisk

Rolf Blomberg | **Expedition JANGADA**

EN KOMISK varelse är gripsvanspiggsvinet.

EN GLIMT av de "flytande kvarteren" i Manaus — ett gytter av hus på flottar och båtar.

På Grande Hotel i Belém fick jag se Torgny Anderberg i samspråk med en blond dam.

— Hm, sa jag, när damen hade gått.

Torgny skrattade.

— En av dom där äventyrslystna, du vet. Hon har hört om vår expedition, bad att få följa med till så vilda indianer som möjligt. Lovade laga maten och lappa och stoppa. Hon är tyska, just skild från en brasiliansk flygare. Jag fick i alla fall några fina tips av henne. Flygbasens chef här, en överste Quimbra, lär vara en mycket hygglig karl, och hon trodde vi skulle kunna få en tripp i en Catalina inåt Amazonas.

Catalina är ett tvåmotorigt, långsamt amfibieplan, särskilt lämpligt för filmning från luften.

Vi förlorade ingen tid utan marscherade iväg till flygöversten, som visade sig vara en lika sympatisk som fåordig man.

— All right, sa han. Ni kan följa med en Catalina som jag skickar till Manaus om några dar. Hur många är ni, vad väger utrustningen?

Vi nämnde att vi var fem personer med omkring 400 kg utrustning.

— Ett ögonblick, sa översten och tog telefonen och förde ett kort samtal.

— All right, sa han sen. Ni ska vara klockan åtta i morron bitti på flygfältet. Hoppas ni får en trevlig tripp!

Vilken enorm skillnad mot krångliga Rio med dess papperskvarnar och paragrafer!

En oförglömlig flygfärd

Det blev en oförglömlig flygfärd över Amazonas ändlösa djungler och längs den mäktiga Amazonfloden, och filmkameran slukade rulle efter rulle av grandiosa vyer. Catalinan skulle ut på en månatlig visitation av miliärposter i Amazonas, medförde post och proviant, en präst och två läkare. Så vi var i goda händer!

Från Belém stack vi över Marajóbukten och in över Ilha de Marajó, den stora ön vi just hade besökt, och sen såg vi den breda Amazonfloden i norr. Första mellanlandning gjordes på en liten plats vid namn Pôrto de Mós vid Xinguflodens utlopp i Rio Amazonas. Xingu kommer söderifrån, rinner upp i Mato Grosso i de vilda trakter vi så småningom ämnade besöka. Över tät djungel bar det vidare till staden Santarém, som ligger där Rio Tapajós klara, mörka vatten blandar sig med Amazonflodens smutsgula vattenmassor — blandar sig högst ogärna, verkar det, ty en lång sträcka flyter de båda floderna liksom bredvid varandra med en tydlig gräns mellan klart och grumligt vatten. I Santarém åt vi lunch, satte sen kurs mot vårt slutmål Manaus. Vi flög över urskog, floder, sjöar och träskmarker. Av odling och bebyggelse såg vi mycket litet. Ibland hade vi Amazonfloden under oss. Den var imponerande bred. Vi såg ett ganska stort fraktfartyg med en slöja av svart rök efter sig; den var som en prick! Rio Amazonas har kallats "ett flytande hav"; det är ett epitet som har fog för sig.

Mer än 1 000 bifloder

Denna kolossala flod har sina källor i de peruanska Anderna endast 130 km från Stilla havskusten och är hela 5 500 km lång. Innan den nått fram till Atlanten har den mottagit mer än 1 000 bifloder, därav tjugo större än Rhen och ett hundratal segelbara. Ända till staden Iquitos i Peru, som ligger 4 500 km från Rio Amazonas mynning, är floden farbar för oceangående fartyg. Vattenmängden vid mynningen är 120 000 kubikmeter i sekunden och de slammassor som floden för med sig beräknas till 300 ton om dagen.

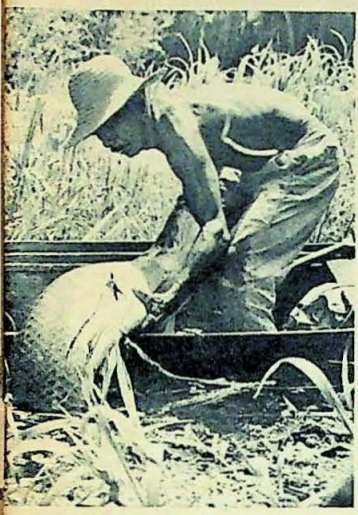
När vi närmade oss Manaus, som ligger vid Rio Negro inte långt från dess utlopp i Amazonfloden, gick vi på låg höjd, och det var förunderligt så många detaljer vi då kunde iakttaga — fiskande vita hägrar, brokiga arapapegojor och andra fåglar, färgsprakande urskogsblomster. Och i sjöar och flodvikar fick vi syn på ett av Amazonas många under: *Victoria regia*, jättenäckrosen med blad som blir fyra meter i diameter och kan bära ett barn. Som ljusgrön konfetti som strötts ut här och där över vattnet tedde sig de stora, cirkelrunda bladen från luften.

I skymningen och i ett ruggigt väder, åtta timmar efter vår start från Belém, flög vi så in över Manaus, denna märkliga stad i hjärtat av Amazonas. Det ösregnade när vi klev ut ur planet. Men en stor och angenäm överraskning väntade oss — Hotel Amazonas, där vi snart var installerade.

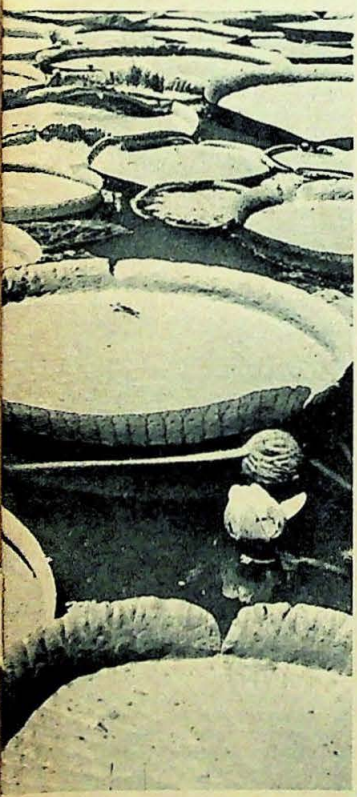
Operan — ett monument över Manaus storhetstid

Hotel Amazonas visade sig vara en liten skyskrapa, den enda i Manaus, och luxuösare än något svensk hotell. Direktören var schweizare, chefskocken fransman. Hotellet har byggts främst för att locka dollarturister till "the amazing Amazon", och det har lyckats. Man ger en perfekt service, ordnar resor på floderna och in i djungeln under ledning av erfarna guider, ställer jaktgevär och fiskeredskap och annan utrustning till förfogande, och utan tvekan får turisten ut all den spänning och de äventyr hotellreklamen lovar. Jag träffade en gammal amerikansk amatörornitolog på hotellet, och han var i alla händelser eld och lågor. Han hade alltid längtat till Amazonas

Forts. sid. 46

EN FISKARE vid Rio Manacupurú hivar upp en harpunerad arapaima som kan bli 3 meter lång.

VICTORIA REGIA — "vattnets drottning" — med blad som är 4 meter i diameter och kan bära ett barn.

VI SÄNKTE ETT vattensvin i floden — så här såg det ut sedan de blodtörstiga piranha-fiskarna kalasat på kadavret. Många av rovfiskarna var så glupska att de bet sig fast och följde med upp

Något

för ost-vänner!

RISEBERGA Ädelost är välkänd för sin utsökt fina arom och konsistens. Båda finns i gott förvar i den behändiga plastasken om 100 g eller 140 g bit i pliofilm eller alfolie. Begär

Riseberga
ÄDELOST

MEJERIFÖRENINGEN • ÖREBRO

OPERAN I AMAZONAS

Forts. från sid. 4

men avskräckts av de strapatser och besvärligheter som resor i dessa trakter som regel är förenade med. Nu hade han kommit med flyg direkt från New York till Manaus, inrättat sitt högkvarter i Hotel Amazonas (med luftkonditionerat rum) och sen gjort flera färder med relativt stor komfort uppför Rio Negro och in i vildmarken. Han hade tagit hundratals meter färgfilm av fågellivet och gjort många värdefulla iakttagelser. — Det kostar förstås en bra slant, sa han, men aldrig i mitt liv har jag upplevt något så intressant!

Det finns en annan ståtlig byggnad i Manaus' av äldre datum, och det är Operan, eller Teatro Amazonas. Den står som ett monument över Manaus' storhetstid, som inträffade under gummirushen i slutet av 1800-och början på 1900-talet. Det var då som Manaus, från att ha varit en ganska betydelselös plats, växte till en rik och blomstrande stad, det var då de s k gummibaronerna förtjänade så mycket pengar på "det svarta guldet", att de inte visste hur de skulle göra av med dem, medan deras förslavade indianska gummitappare piskades till arbete och torterades till döds. Det var en vansinnig tid, ett dystert kapitel i Amazonas historia. Gummit, säger den colombianske författaren José Eustasio Rivera i sin gripande bok "Försvunna i djungeln", var bestänkt med människoblod, främst blod från dessa värnlösa barn av djungeln.

Champagne för femtio dollar flaskan

I Manaus levdes ett liv i lyx och utsvävningar, man drack champagne för femtio dollar flaskan som det nu dricks Coca Cola, man importerade vackra skökor från Paris. Men man "odlade kulturen" också — fåfängan tar sig många former — och en dag beslöts att Manaus skulle ha en Opera som Nya Världen inte sett maken till.

Den gick löst på två miljoner pund — som på den tiden var åtskilligt mycket mera än nu. Den byggdes i England och skeppades i bitar över Atlanten och nära 2 000 km uppför Amazonfloden. Det blev en underbart vacker opera, delvis i italiensk marmor, dekorerad av framstående konstnärer. Och hit kom nu också de förnämsta operaartisterna och musikerna i världen, naturligtvis lockade av svindlande gager. Helt ofarligt var det inte. I Manaus härjade malaria och gula febern, och av en operatrupp på 18 personer fick tio sin grav i Manaus.

Så kom den stora skrällen. Engelsmän och holländare hade anlagt rikt producerande plantager i Östern — på Malacka, Java och på andra platser — och nu föll priset på gummi katastrofalt. Det blev ruinen för gummibaronerna, och även för Manaus; den blev en död stad, en spökstad. Den pampiga Operan slogs igen och blev snart ett tillhåll för råttor och fladdermöss i stället för världsberömda artister och miljonärer med damer i parisiska toaletter.

Amazonas går mot ny blomstringstid

Men det ser ut som om Amazonas nu gick mot en ny blomst-

Lejonskor visar Jeanette

Tonåringarnas favoritpumps i vårens modefärger. Finns i slätt skinn och mocka. (Även i flickstorlekar nr 28—40.)

STIL OCH KVALITET
I LYCKLIG FÖRENING

Knislinge Skofabrik AB

Vår-bil-en

DKW

När man har barn och bil måste man tänka på säkerheten, på utrymmet, på trivseln. Därför väljer idag också allt flera familjer DKW — en säker och rymlig familjevagn. — "Säker, snabb och lika lättkörd året om", säger far. "Elegant och rymlig, den verkliga vårbilen", säger mor. "Vår bil en DKW", säger barnen. — På söndag kommer tusentals lyckliga DKW-familjer att åka ut och möta våren i naturen . . . och i sommar kommer deras DKW att förverkliga drömsemestern!

Återförsäljare och serviceverkstäder över hela landet

GENERALAGENT: NORDISK AUTOIMPORT AB • STOCKHOLM 3 • Tel 241320

ringstid. Man har fått upp ögonen för dess slumrande rikedomar, en armé av ingenjörer, geologer, oljeborrare, agronomer och andra tekniska och vetenskapliga experter har dragit in i urskogen, uppför floderna. Olja, mineral och värdefulla tropiska produkter skall ersätta gummit. Det börjar bli liv och fläkt över Manaus igen, och nu börjar man också rusta upp Operan.

Den saken sköter "operachefen", konstnären dr Branco Silva, som är en mycket originell man.

— Ni ska se, säger han optimistiskt, att länge dröjer det inte förrän artister med världsnamn åter står på scenen i Teatro Amazonas!

Och i väntan på den dagen renoverar och reparerar han Operan, målar och förgyller, utrotar fladdermöss och råttor. Någon enstaka gång har man redan tagit Operan i bruk, och vi hade turen vara i Manaus när stadens amatörartister gav en föreställning kallad "Night and Day". En ung dam dansade en orientalisk slöjdans, en äldre, mycket korpulent sångerska — kanske var hon en relikt från storhetstiden — sjöng arior med en härlig röst, en likaledes rätt ålderstigen dam spelade Beethoven med känsla och stor färdighet, och till sist presenterades på scenen åtta av "Manaus' tio elegantaste damer" och det var, för att tala en förståelig svenska, en skaplig samling drömpuddingar av exotisk apparition!

Rena skräckkabinettet

Jag besökte senhor Silva i dennes ateljé. Han var mycket vänlig och konversabel och rätt egocentrisk, men på ett så naivt och rättframt sätt att det var avväpnande.

— Inom konsten, sa han bl a, är jag den största levande experten på Amazonas. Jag har målat tusentals tavlor med motiv härifrån, jag kan måla urskogen med palmer, bambu och lianbehängda träd som speglar sig i floden mera naturtroget än ni nånsin kan fotografera dem i färg, jag är fenomenal. Mina målade skulpturer är jag också berömd för. Titta på dom här!

Branco Silva räckte mig en handfull fotografier.

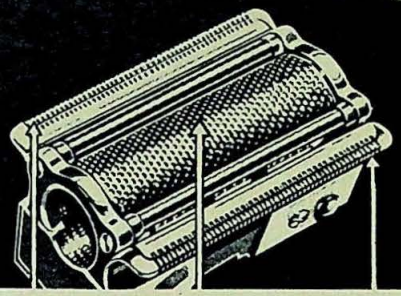
— Det är några reproduktioner av mina verk. Jag har haft dem utställda och de drog massor av folk. Massor! Många svimmade...

Det tvivlade jag inte ett ögonblick på, sedan jag kastat en blick på fotona. Det var rena skräckkabinettet! Där var en jaguar som höll på att förtära en pojke. Kringströdda på marken låg blodiga armar och ben. Där var en kvinna med former à la Anita Ekberg som slukades av en jättelik krokodil. Den hemska reptilens tänder hade borrat sig in i hennes vita byst, ur vilken blodet strömmade. En kolossal anakonda höll en tapir i en gastkramning. Ormen hade lagt en slinga med stjärten om ett träd och släppte inte taget, men tapiren, som strävade att komma loss, var stor och stark och höll på att dra av anakondan på mitten. — Sånt händer faktiskt ibland, sa dr Silva.

Nog var Silvas skulpturer realistiska så det förslog men samtidigt så omedvetet komiska, att jag omöjligt kunde hålla mig för skratt, vilket dock inte togs illa upp av mästaren, som trodde skrattet var hysteriskt.

Vi fick "operachefens" till-

Dubbelverkande Skärmekanism revolutionerar el-rakningen

Klipper·Rakar·Klipper

NU kan Ni utan tvekan säga »JA» till el-rakning! Multi-Ras Hobby är den första elektriska rakapparat i världen som har skärhuvud med dubbelverkande funktion. Den klipper först och rakar sedan... Det säger sig självt att en sådan rakning går snabbt, blir bra utförd och är ytterst behaglig. Tala med Er frisör — han är expert på hårvård och kan bedöma vad en rakapparat går för. Fråga honom om han känner till någon bättre rakapparat än Multi-Ras Hobby!

Uppvakta med Multi-Ras

Ge Honom en gåva som Han uppskattar — ge Honom en Multi-Ras — ett presentval som visar Er goda smak och Ert goda omdöme!

MULTI-RAS - Hobby

Säljes endast hos frisören - fackmannen

Svenska MULTI-RAS AB - Trollhättan - Tel. 17272

Härmed beställes .... st. Multi-Ras Hobby kontant å kr 89:—, på avbet. kr 96:—, lösen vid lev. kr 21:— och därefter kr 15:— per mån., intill dess full betalning skett. Stryk det som ej önskas. I års garanti.

Leverans önskas genom frisör: .....

.....

.....

texta frisörens namn o. adress

Namn: .....

Adress: .....

Postadress: .....

FIB 14

*Vi har valt Multi-Ras åt Er...

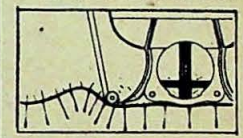

*Vi = ca 4 000 frisörer

därför att:

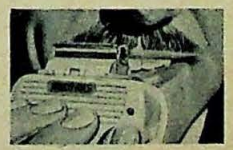
1 Multi-Ras har dubbelverkande skärmekanism — klipper först och rakar sedan. Rakningen tar kortare tid och blir bättre utförd.

2 Multi-Ras är försedd med »Rollern» som slätar ut hudveck och pressar upp skäggstrån mot rakarna.

3 Multi-Ras ligger perfekt i handen — god avvägning, fulländad formgivning. Tyst, mjuk och behaglig gång. 110-220 V — växelström.

4 Multi-Ras är den första rakapparat med vilken man kan klippa och raka mustascher.

5 Med varje Multi-Ras-apparat följer en 1 års skriftlig **TOTALGARANTI**, som gäller samtliga delar, även skärmekanismen.

Multi-Ras betyder schweizisk kvalitet

stånd att filma Teatro Amazonas, och det blev ett fint avsnitt i vår dokumentärfilm; regissör och fotografer lyckades verkligen fånga något av den spökstämning som härskade i denna musernas och mössens boning.

Vi var också i farten med filmkamerorna i Manaus' "flytande kvarter" — en sällsam och tropisk version av Venedig. Hundratals hus — affärer, magasin, bensinstationer, restauranger och barer — är byggda på flottar som ligger förankrade på floden utanför staden. Det är liv och rörelse här, en stojig trafik av kanoter och motorbåtar.

Blodtörstiga fiskar

Efter några dagar i Manaus utbyttes vårt tillfälliga lyxliv på Hotel Amazonas mot en enklare tillvaro. Vi hyrde en ganska stor båt, "Acacia", med tre mans besättning, tog en kanot med aktersnurra på släp och gav oss ut på flodfärder. Vi tuffade nedför Rio Negro, svängde ut på Rio Amazonas, gick uppför denna jätteflod till Rio Manacapurú och tog oss in till små sjöar och träskmarker kring den vindlande djungelflodens övre lopp. Här mötte vi ett rikt djurliv.

En av Rio Manacapurús biflöder hette Rio Piranha; den är alltså uppkallad efter den i Amazonas så fruktade rovfisken piranha (eller piraña), som jag tidigare berättat utförligt om i FIB. Enligt några fiskare vi stötte ihop med var flodens namn i högsta grad befogat. I dess grumliga vatten vimlade det av piranhas, berättade de, och vi varnades absolut från att bada där. För att understryka varningen, gav oss en av fiskarna en kuslig demonstration av piranhas blodtörst och aggressivitet i dessa vatten. Han tog en meterlång, nyrensad fisk i stjärten och sänkte sakta ned den i vattnet. Ögonblicket efter var det som om någon hade ryckt och slitit fisken åt alla håll, och vattnet fick plötsligt liv och sjöd och kokade. I trettio-fyrtio sekunder höll mannen fisken under vattnet, sedan lyfte han upp den. Allt som då återstod var ett i det närmaste renätet skelett! Vi lät senare filmkameran registrera en liknande scen; vi sänkte ett skjutet vattensvin i samma flod, och när vi efter en kort stund halade upp det igen, fanns bara ben och skinnslamsor kvar. Många av de små rovfiskarna — de största blir tre dm — var så glupska att de bet sig fast som bulldoggar och följde med upp ur vattnet.

Vid ett tillfälle under ett senare skede av vår expedition, då vi passerade en plats vid Araguayafloden, fick vi höra om en ruskig episod som utspelats där. Det hade hänt under regntiden, då stränderna låg under vatten. En stor kanot med åtskilliga ombord — män, kvinnor och barn — hade ränt på en stock och kapsejsat, och de nödställda hade räddat sig upp i några träd, som stod ute i vattnet. Där fick de arma människorna sitta i många dagar, innan räddningen kom. En kvinna hade ett litet barn med sig, bara en baby, och av ren utmattning tappade hon detta i floden. Det var räddningslöst förlorat; till sin fasa fick hon se de djävulska rovfiskarna kasta sig över den lille. Hon blev nästan vansinnig, måste med våld hindras från att själv kasta sig i floden.

Det finns folk som rest i Amazonas, badat i floder och sjöar utan att råka illa ut och som sen avfärdat faran för piranhas som överdrifter eller skär lögn. Med den saken förhåller det sig så här: även om piranhan förekommer över hela Amazonas, så utgör den inte på alla platser — genom ringa mängd eller av andra orsaker — ett hot mot den badande. Amazonas infödingar brukar vara väl informerade om var man måste ta sig i akt och var man utan fara kan ge sig i vattnet. Medan det i vissa floder och sjöar är rena självmordet att ta sig ett dopp, kan man i andra göra det utan risk.

— Men, sa vår brasilianske färdkamrat, jag föredrar att inte ta några chanser även om jag får lugnande försäkringar. Kanske det går bra nittionio gånger — men inte den hundrade.

I Rio-tidningen "Brazil Herald", som jag tidigare haft anledning citera då och då, hittade jag en notis som jag — trots att den kanske är rätt makaber och opassande i det här sammanhanget — inte vill undanhålla läsaren, eftersom den bestyrker två av mina uppgifter: den om piranhans rovgirighet, och den om — brasiliansk byråkrati, som jag skrev om i en tidigare artikel. Så här lydde notisen:

"En uppgift från en nyhetsbyrå har felaktigt tillskrivit den indiska regeringen en plan på att importera piranhas från Brasilien — dessa glupska fiskar från Amazonfloden som är benägna att reducera en människokropp till ett skelett på få sekunder — för att de skulle förtära de lik som kastas i Ganges och andra heliga floder i Indien. Meddelandet förnekades kategoriskt igår av en talesman för den indiska ambassaden.

Planen skulle i alla fall inte ha varit genomförbar", kommenterade tidningen. "Den omständliga och tidsödande exportkontrollen skulle förvandla dessa piranhas till skelett långt innan de själva kunde göra samma sak med människokropparna i Indien."

Jordens största sötvattenfisk

En annan märklig fisk vi fick stifta bekantskap med var jordens största sötvattenfisk, arapaiman eller pirarucún. Uppgifterna om hur stor den kan bli varierar. I en bok har jag funnit ett meddelande att den skulle nå en längd av fem meter och en vikt av 300 kg. Men det är nog en typisk fiskehistoria, och fyra meter resp 200 kg torde ligga sanningen närmare. En bjässe är det i alla fall och en grann fisk med en bjärt röd teckning på fenor och fjäll. Det var framför allt arapaimas som fångades av de fiskare vi stötte ihop med på de små sjöarna vid Manacapurúsflodens övre lopp. De harpunerade dem med stor skicklighet. Köttet, som saltas och soltorkas, betingar ett gott pris.

Vi fick tillfälle filma det spännande harpunfisket, och vi fick många andra bra bilder av mer eller mindre underliga varelser från den rika och varierande faunan i detta fantastiska djungelland. Dagarna gick under träget arbete. Men filmvädret blev sämre och sämre ju längre det led mot regntiden. Och plötsligt kom skyfallen, floden steg och vi måste slå till reträtten, söka oss till soligare trakter.